

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br. 72

30.11.2017.

Subotica

ZAPISNIK

Sa 71. sednice Komisije za žalbe, održane 30.11.2017. godine, sa početkom u 12 sati na Otvorenom univerzitetu u Subotici

Prisutni članovi Komisije: Zlatko Čobović, Stojan Marković, Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Vera Barišić Popović, Petar Jeremić, Ivana Stjelja, Vera Didanović, Dragan Đorđević i Ljiljana Smajlović.

Odsutni članovi Komisije: Nevena Krivokapić

Ostali prisutni: Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu, predstavnici medija, organizacija i institucija iz Subotice, advokati Sanele Dženkins

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Sanele Dženkins na tekst objavljen na portalu „Blic žena“
2. Razmatranje žalbe Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije na tekst objavljen u dnevnom listu „Blic“
3. Razmatranje žalbe Saše Paunovića na tekst objavljen na portalu „Srbijadanas.com“
4. Razmatranje žalbe Hajrudina Šerifovića na tekstove objavljene u listu „Palež“
5. Razmatranje žalbi udruženja Da se zna i Gej lezbejskog info centra na tekst objavljen u dnevnom listu „Srpski telegraf“
6. Razmatranje žalbe Aleksandra Kostića na tekst objavljen na portalu „Telegraf.rs“

1. Advokati Sanele Dženkins podneli su žalbu zbog teksta koji je portal „Blic žena“ preuzeo sa portala „Neonnettle.com“, a u kojem je navedena neproverena izjava holivudskog glumca Roberta Daunija Džuniora da je Sanela Dženkins posrednica u prostituciji.

Iz rasprave i odlučivanja o prvo j i drugoj tački dnevnog reda bila je izuzeta Vera Didanović, jer je zaposlena u NIN-u, čiji je vlasnik takođe kompanija Ringier Axel Springer, koja je vlasnik i portala „Blic žena“ i dnevnih novina „Blic“.

U toku rasprave o žalbi Stojan Marković je ocenio da je ona potpuno osnovana, da je medij odgovoran za sadržaj koji objavi čak i kada je preuzet iz drugog medija, tako da je neprihvatljiva „odbrana“ advokata „Blica“ da su samo verno preneli nešto što je objavio neko drugi. Dodao je i da je citirana izjava Roberta Daunija Džuniora najmanje vrednosni sud, kako tvrdi advokat portala „Blic žena“, te da nema nikakve sumnje da je Kodeks prekršen. Ljiljana Smajlović je istakla da je reč o

udžbeničkom primeru kršenja Kodeksa i da je skandalozno i to što je i portal „Neonnetlle.com“ objavio tako nešto. Tamara Skrozza je rekla da nema dileme da je reč o prekršaju Kodeksa, ali da ne smatra da su prekršene sve odredbe koje su navedene u žalbi. Po njenom mišljenju, prekršeno je pravo na privatnost objavljivanjem imena i fotografije, zatim odredbe iz poglavlja Istinitost izveštavanja, koje se odnose na nerazlikovanje pretpostavki i nagađanja od činjenica kao i na iznošenje neosnovanih optužbi. Petar Jeremić je dodao da je prekršena i odredba o poštovanju pretpostavke nevinosti, kao i o obavezi poštovanja kulture i etike javne reči. Ivana Stjelja je istakla da je pre svega skandalozan naslov, ali je izrazila rezervu u vezi sa tim da li je prekršena odredba o poštovanju pretpostavke nevinosti, jer je, kako je rekla, reč o pravu koje proističe iz krivičnog postupka. Zlatko Čobović je naveo da je advokat portala „Blic žena“ u odgovoru na žalbu izneo nekoliko nelogičnosti – najpre da je tvrdnja istinita jer je to rekao poznati glumac, zatim da novinari nisu mogli da utvrde apsolutnu istinitost teksta koji su preneli, kao i da i nije posao novinara da dokazuju istinitost nečijeg mišljenja. On je istakao da novinari moraju da provere sve što objavljuju i da su odgovorni za svaki objavljeni tekst, uključujući i onaj koje su preuzeli iz drugog medija. Dodao je i da naslov teksta ne proizilazi iz sadržaja, kao i da je, budući da je tekst potpisan inicijalima, nejasno da li je samo preveden sa stranog portala ili je neko od novinara portala „Blic žena“ obradio informacije iz tog teksta. Komisija je, nakon rasprave, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 2,4 i 5 odeljka I, tačke 3 i 6 Odeljka IV i tačka 1 Odeljka VII.

2. Ministarstvo kulture i informisanja podnelo je žalbu zbog, kako je navedeno, objavljivanja lažne vesti da je iz Doma sindikata pre nekoliko meseci nestala poznata slika Petra Lubarde „Industrijalizacija“, vredna milion evra. Stojan Marković je, u toku diskusije, naglasio da mu je žao što na žalbu nije odgovorio neko od urednika ili novinara, a ne advokat, koji uglavnom pokušava da ospori pravo državnog sekretara da potpiše žalbu u ime ministarstva, što je nevažno za čitav slučaj. Dodao je i da ne razume ni „objašnjenje“ advokata da ni Ana Brnabić nije znala gde se nalazi slika, jer je nejasno zašto bi premijerka to morala da zna. Nema, istakao je, nikakve sumnje da je „Blic“ prekršio Kodeks, mada je verovatno pitanje i gde bi slika završila da list nije pokrenuo tu temu. Zlatko Čobović je rekao da Komsija mora najpre da se izjasni o tome da ne prihvata zahtev advokata „Blica“ da se žalba odbaci jer državni sekretar nije ovlašćen da je podnese, pošto, kako kaže advokat, nije lično oštećen. Takva tvrdnja, po njemu, ne stoji i zato Komisija ne treba da odbaci žalbu. Takođe je istakao da smatra da je spornim tekstom prekršen Kodeks. On je naveo da je briga države za kulturna dobra veoma važna tema i da o tome svakako treba pisati, ali je u ovom slučaju suštinski problem što je objavljena, ispostavilo se netačna, tvrdnja da je slika nestala. Ministar je odmah po objavljivanju teksta sazvao konferenciju za novinare i pokazao sliku i ispostavilo se da spekulacije lista nisu bile tačne, odnosno da je anonimni izvor koji ih je o tome obavestio pogrešio. Tamara Skrozza je ocenila da je priča koju je „Blic“ pokrenuo od izuzetnog javnog značaja i da je pitanje šta bi sa slikom stvarno bilo da o njoj nisu pisali, ali da je tema obrađena neodgovorno i traljavo. Dodala je da je prosto neverovatno da nisu mogli da pre objavljivanja provere da li je slika zaista u Domu sindikata ili nije i da je to nedopustivo, ali da smatra preteranim to što Ministarstvo

kulture u žalbi navodi da je prekršena odredba Kodeksa koja se odnosi na to da novinar ne sme da uzbunjuje javnost. Po njenoj oceni, tekstom su prekršene odredbe iz poglavlja Istinitost izveštavanja. Petar Jeremić je dodao i da je prekršena tačka po kojoj novinar ne sme slepo da veruje izvoru koji može da sledi svoje interese, jer je „Blic“ čitav slučaj, samo na osnovu informacije iz anonimnog izvora, prezentovao kao da je sprečio pljačku. Po mišljenju Ljiljane Smajlović, ovo je verovatno jedan od najdrastičnijih slučajeva kršenja Kodeksa koji su se ikad našili pred Komisijom za žalbe. Reč je o proizvođenju lažne vesti koja uzbunjuje javnost jer se plasira informacija da umetnička dela nestaju i da država u tome učestvuje. Ona je istakla da je u uređivačkom smislu reč o velikom propustu, ali i da postupanje advokatske kancelarije koja je odgovorila na žalbu nije u dobroj veri, jer lažno predstavlja šta je posao redakcije. Neprihvatljivo je, rekla je, da se tako koristi advokatska kancelarija, jer je Savet za štampu dobrovoljna organizacija, koja nastupa sa uverenjem da je list nešto pogrešio i da treba da pomogne redakciji da razume i ispravi svoju grešku, a iz „prevarnog“ ponašanja advokata se može zaključiti da je „Blic“ pokušao da prevari javnost. Dodala je i da bi redakcijama trebalo ukazati na to da, kada se pozivaju na neimenovane izvore, bar na neki način „opišu“ taj izvor, kako bi čitaoci imali jasniju sliku o tome koliko mu se može verovati. Ivana Stjelja je takođe ukazala da ovakav način odgovaranja na žalbe advokati često koriste na sudu, što jeste legalno i nije u suprotnosti sa procedurama, ali nije ni legitimno ni opravdano postavljati nerealne zahteve, a naročito nije etički obraćati se tako telu kao što je Komisija za žalbe. Dodala je da se advokati inače često u odgovorima za žalbe pozivaju na Ustav ili na zakone, o čemu Komisija uopšte ne odlučuje. Ukazala je i da je advokat dostavio procenu vrednosti stečajnog dužnika kao dokaz da Lubardina slika nije bila u Domu sindikata, navodeći da se list nije u spornom tekstu pozvao na taj dokument, niti je iz njega jasno da li je reč o celokupnoj stečajnoj masi ili ne, zbog čega Komisija ne treba to da prihvati kao dokaz. Po završetku rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1,2 i 3 iz Odeljka I, kao i tačka 2 iz Odeljka V. Za odluku da je prekršena i tačka 8 Odeljka VI, koja se odnosi na uznemiravanje javnosti, nije bilo potrebne većine od osam glasova. „Za“ je glasalo šest članova Komsije, dok su četiri bila „protiv“, tako da Komisija nije donela odluku o ovoj tački.

3. Na zahtev portala „Srbijadanas.com“ Komisija je odložila izjašnjavanje o žalbi Saše Paunovića, budući da je tekst u međuvremenu uklonjen i da se očekuje da će podnosilac odustati od daljeg postupka pred Savetom za štampu.

4. Hajrudin Šerifović podneo je žalbu Savetu za štampu zbog toga što je, kako je naveo, lokalni obrenovački list zloupotrebio njegove objave sa privatnog Fejsbuk naloga da bi ga vređao, omalovažavao, klevetao i višestruko diskriminisao na osnovu nacionalnosti, invaliditeta, verske i političke pripadnosti. Tamara Skrozza je naglasila da je list svojim tekstovima na nedopustiv način osporio sve što je Šerifović, inače vojni invalid, doživeo i preživeo, kao i da je narušio ne samo njegovu privatnost, nego i privatnost njegove porodice, pa čak i ljudi koji su mu prijatelji na Fejsbuku, objavljujući njihova imena. Budući da podnosilac žalbe nije u žalbi naveo koje tačke Kodeksa misli da su prekršene, Zlatko Čobović je predložio da se Komisija izjasni o kršenju odredbi koje se odnose

na iznošenje neosnovanih optužbi i kleveta, zabranu diskriminacije i poštovanje privatnosti. Petar Jeremić je rekao da treba dodati i odredbu o obavezi poštovanja pretpostavke nevinosti, sa čim se nije saglasila Ivana Stjelja, ponovo istakavši da je reč o pravu koje se primenjuje ukoliko je pokrenut krivični postupak. Ona je navela i da je to jasno i iz smernica uz ovu tačku Kodeksa, jer svaka smernica navodi ili postojanje osumnjičenog, izvršioca ili krivičnog dela, da se, ukoliko krivični postupak nije u toku, može govoriti samo o kršenju odredbe koja se odnosi na iznošenje neosnovanih optužbi i da se Kodeks ne može tumačiti toliko ekstenzivno. Zbog toga je glasala protiv toga da i ova odredba bude uvrštena u odluku Komisije o kršenju Kodeksa. Komisija je, ipak, sa devet glasova „za“ odlučila da je prekršena i ta tačka. Odluka o kršenju ostalih tačaka doneta je jednoglasno, pa je listu „Palež“ izrečena javna opomena.

5. Udruženje Da se zna i Gej lezbejski info centar podneli su odvojene žalbe Savetu za štampu zbog istog teksta u kojem se, kako su naveli, trans žene nazivaju muškarcima, a mogućnost da rode dete opisuje kao „boleština“ koju „država nikako ne sme da dozvoli“. Tamara Skrozza je istakla da su, po njenom mišljenju, sem odredbi koje se odnose na zabranu diskriminacije, što je i navedeno u žalbama, prekršene i odredbe koje se odnose na istinitost izveštavanja, odnosno na obavezu novinara da razlikuju činjenice od pretpostavki i nagađanja. Rekla je da je potpuno nejasno kako je „Srpski telegraf“ izveo zaključak da će u Srbiji uskoro muškarci rađati decu iz podatka da je naša zemlja u svetskom vrhu po stručnjacima za operacije promene pola. Ivana Stjelja je ukazala da su činjenice u tekstu potpuno izvrnute, pa i sama ilustracija uz tekst, tačnije fotografija trudnog muškarca, uopšte ne odgovara onome što je rekao lekar. Dragan Đorđević je ocenio da je reč o još jednom u nizu ciljano diskriminatornih tekstova i da je njime nesumnjivo prekršen Kodeks. Komisija je potom jednoglasno odlučila da listu izrekne javnu opomenu zbog kršenja Kodeksa novinara.

6. Aleksandar Kostić obratio se Savetu za štampu jer je „Telegraf.rs“ objavio neproverenu i, kako je naveo, delom netačnu informaciju iz anonimnog izvora o tome da je policiji prijavio pretnje. Članovi Komisije su u kraćoj raspravi zaključili da je reč o nesumnjvom prekršaju prava na privatnost građanina, kao i da je, očigledno reč o curenju informacija iz policije. Zlatko Čobović je rekao da je reč o uobičajenoj vrsti „saradnje“ između policije i tabloida, koji stalno objavljuju informacije dobijene na ovaj način, a koje su često i pogrešne. Komisija je jednoglasno odlučila da je „Telegraf.rs“ prekršio Kodeks.

Sednica je završena u 13.20 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Zlatko Čobović